

ASIA Esitutinnan viivästyminen

KANTELU

Kantelija arvostelee oikeuskanslerille 11.10.2014 osoittamassaan kirjoituksessa poliisilaitosta esitutinnan viivästyisestä kolmessa rikosilmoitusasiassa.

Rahankeräysrikosta ja kavallusta koskevan ilmoitusasian esitutkinta oli ollut vireillä 2,5 vuotta, varkautta koskeva asia oli ollut vireillä 1,5 vuotta ja kotirauhan rikkomista ym. koskevan tuoreemman ilmoitusasian esitutkinta ei näyttänyt edistyvän. Viimeksi mainittuun asiaan liittyen kantelija ei ollut myöskään saanut pyytämäänsä lähestymiskieltoa.

SELVITYS

Poliisihallitus on antanut lausunnon, johon on liitetty poliisilaitoksen poliisilakimiehen A:n ja rikoskomisario B:n sekä vanhempien rikoskonstaapelien C:n, D:n ja E:n selvitykset sekä kopioita tutkintailmoituksista.

VASTINE

Kantelija ei ole käyttänyt hänelle tarjottua tilaisuutta antaa selvityksiin vastine.

RATKAISU

Tapahtumatietoja

Ensimmäisessä tutkintailmoitusasiassa kantelija oli erään seurakuntayhtymän talouspäällikkönä 10.4.2012 ilmoittanut poliisille, että eräs henkilö oli erään seurakunnan seurakuntaneuvoston ja talouspäällikön tietämättä avannut seurakunnan nimissä pankkitilin, johon ainoastaan kyseisellä henkilöllä oli käyttöoikeus. Sen jälkeen mainittu henkilö oli paikkakunnalla jakanut tilisiirtolomakkeita, joihin oli merkitty mainitun pankkitilin numero ja maininta siitä, että kerätyt varat menisivät diakoniatyöhön. Kantelija ilmoitti myös epäilevänsä, että kyseisen pankkitilin avannut henkilö oli vastaanottanut seurakunnalle tarkoitettuja käteisvaroja Lions-klubi

kaltaisilta järjestöiltä tilittämättä varoja seurakunnalle tai seurakuntayhtymälle. Asiassa on Poliisihallituksen ilmoittaman mukaan tehty päätös 22.12.2014.

Toisessa tutkintailmoitusasiassa kantelija oli 10.7.2013 ilmoittanut, että hänen veneestään oli anastettu polttoainetta. Myöhemmin hän oli ilmoittanut, että itse vene oli anastettu. Tällöin oli 1.3.2014 kirjattu tutkintailmoitus. Ensin mainittu ilmoitus liittyi laajempaan anastus-/näpistysrikossarjaan, jossa epäiltynä oli alkuvaiheessa nuorisoyoukko. Tämän asianhaaran tutkinta keskeytettiin, koska siihen ei saatu näyttöä. Asiassa näytti olevan kysymys eri epäillyistä henkilöstä, joten siinä tutkintaa jatkettiin. Esitutkinta oli selvityksen antoaikana vielä kesken.

Kolmannessa tutkintailmoitusasiassa kantelija oli 8.9.2014 ilmoittanut, että hänen entinen puolisonsa ja tyttärensä olivat luvattomasti tunkeutuneet hänen asuntoonsa ja anastaneet erilaisia asiakirjoja sekä käyttäytyneet aggressiivisesti ja esittäneet vakavia väkivaltaisia uhkauksia. Asian esitutkinta oli selvityksen antoaikana vielä kesken. Poliisilaitoksen poliisilakimiehen mukaan kantelijalle oli annettu opastusta siitä, miten lähestymiskieltoa haetaan.

Sovellettavia oikeusohjeita

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Vuoden 2014 alusta voimaan tulleen esitutkintalain (805/2011) 11 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. Sama määräys oli aikaisemman esitutkintalain (449/1987) 6 §:ssä.

Esitutkinnan hyväksyttävä kesto riippuu tutkittavana olevan asian yksilöllisistä erityispiirteistä kuten asian laadusta ja laajuudesta. Tutkinnan kestoon vaikuttavat poliisilain eräistä määräyksistä johdettavissa oleva poliisin velvollisuus asettaa tehtävänsä kiireellisyyserjärjestykseen. Tosiasiassa tutkinta-aikaan vaikuttavat myös käytettävissä olevat tutkintaresurssit suhteessa tutkittavien juttujen määrään. Tutkintaresurssien riittävydestä vastaa poliisin johto.

Ennen vuotta 2014 voimassa olleen poliisilain esitöissä (HE 57/1994) todetaan, että tehtävien priorisointia koskevan poliisilain säännöksen vaikutus on kaksisuuntainen. Toisaalta poliisi olisi oikeutettu siirtämään sellaisia tehtäviä ja toimeksiantoja, jotka luonteensa ja suojattavan edun merkityksen perusteella on voitava suorittaa vasta tärkeämpien tehtävien jälkeen. Toisaalta kansalaisilla on oltava oikeus odottaa, että tärkeisiin perusoikeuksiin ja yhteiskunnan kokonaisedun kannalta olennaisiin seikkoihin, kuten hengen ja terveyden sekä yhteiskunnan toimivuuden suojelemiseen liittyvät tehtävät asetetaan toteutusjärjestyksessä etusijalle. Tehtävien tärkeysjärjestys on arvioitava tilannekohtaisesti.

Priorisointioikeudestaan huolimatta poliisin on huolehdittava siitä, ettei rikoksen syyteoikeus poliisista johtuvista syistä pääse vanhentumaan esitutkinnan aikana ja että syyttäjällekin jää kohtuullinen aika syyteharkinnan suorittamiseen ja että asianomistajalle jää aikaa toissijaisen syyteoikeuden käyttämiseen.

Esitutkintaa johtaa esitutkintalain mukaan tutkinnanjohtaja. Hänen tehtävänä on valvoa johdettavinaan olevien esitutkintojen toimittamista ja edistymistä, eli muun muassa sitä, että jokainen esitutkinta toimitetaan ajallaan vanhentumisajat huomioon ottaen.

Tutkijan velvollisuutena on toimittaa asiassa vaadittavat esitutkintatoimenpiteet ilman aiheutonta viivytystä. Laillisuusvalvontakäytännössä on lisäksi vakiintuneesti katsottu tutkijan velvollisuuksiin kuuluvan tarvittaessa informoida tutkinnanjohtajaa tutkinnan viivästymisestä ja rikosten vanhentumisriskistä.

Poliisin menettelyn arviointi

Poliisihallitus on lausunnossaan todennut, että ensimmäisessä ilmoitusasiassa, josta oli tehty ilmoitus 10.4.2012 nimikkeellä rahankeräysrikos ja jonka tekoajaksi oli merkitty 1.9.2009 – 31.5.2010 ei ollut tehty ilmoituksen kirjaamisen jälkeen mitään esitutkintatoimenpiteitä. Tutkijaa oli ohjeistettu ilmoittamaan (tutkinnanjohtajalle) kuulemisesta ja lausunnon hankkimisesta.

Tutkijana toiminut vanhempi rikoskonstaapeli D oli jättänyt asian kevään ja kesän 2012 yli odottamaan, koska kyse ei ollut luonteeltaan kiireellisestä asiasta eikä pakkokeinojen käyttöön ollut tarvetta. D on myöntänyt tutkinnan senkin jälkeen viivästyneen, mutta kiistää viivästymisen johtuneen laiskuudesta. D:llä oli kertomansa mukaan ollut päätyönsä ohessa kiireellisiä kouluttajan tehtäviä ja hän oli vielä sairastunut myyräkuumeeseen.

Tutkinnanjohtajana toiminut rikoskomisario B on kertonut muutaman kerran vuodessa muistuttaneensa tutkijaa tämän vireillä olevista esitutkinta-asioista. Tähän Poliisihallitus on lausunnossaan todennut, että vaikka muistuttamista sinänsä voidaan pitää tutkinnanjohtajan asianmukaisena ensikäden keinona tutkinnan vauhdittamiseksi, tutkinnanjohtajan voi tarpeen mukaan olla asianmukaista järjestellä tutkintatoimenpiteiden suorittajien tehtävät uudelleen niin, että yhden tutkijan muu viranhoidon kiireellisyys ei kokonaan pysähdytä tutkinnan etenemistä.

Erityisesti rikoksen vanhentumisaika huomioon ottaen Poliisihallitus katsoo, että esitutkinta on tarpeettomasti viivästynyt. Tehtävien sallitusta priorisoinnista huolimatta yli kahden vuoden toimimattomuutta esitutkinnassa ei voida pitää kohtuullisena.

Omalta osaltani yhdyn Poliisihallituksen arvioon. Esitutkintaa ensimmäisessä ilmoitusasiassa ei ole suoritettu lain edellyttämällä tavalla ilman aiheutonta viivytystä. Minulla ei sinänsä ole aihetta epäillä rikostutkijan kertomaa koskien muita tehtäviään ja sairastumistaan eikä tutkinnanjohtajan seurantamenetelmistään kertomaa. Kuitenkin on viivästymistä arvioitaessa otettava huomioon, että kyseessä on ollut varsin tavanomainen rikosasia, johon ei ilmeisesti ole tarvittu yhtä tutkijaa suurempia tutkijaresursseja. Näistä olosuhteista huolimatta tutkintailmoituksen tekemisestä tutkinnan päätökseen on kulunut aikaa hieman yli 2 vuotta 8 kuukautta.

Mainittujen seikkojen valossa voidaan käsitykseni mukaan perustellusti päätyä siihen arvioon, että rikoskonstaapeli D ja rikoskomisario B ovat laiminlyöneet esitutkintalaissa ja valtion virkamieslaissa säädetyn velvollisuutensa suorittaa esitutkinta ensimmäisessä rikosilmoitusasiassa ilman laissa tarkoitettua aiheutonta viivytystä.

Esitutkinnan kestoja ensimmäisessä ja toisessa ilmoitusasiassa voidaan Poliisihallituksen lausunnon mukaan pitää ”pitkähköinä”, mutta esitutkinta kolmannessa ilmoitusasiassa on kantelun tekoajankohtana ollut asianmukaisen keston rajoissa. Näihin Poliisihallituksen arviointeihin katson omalta osaltani voivani yhtyä.

Toimenpiteet

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentissa säädetään, että jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Mainitun lainkohdan perusteella annan rikoskomisario B:lle ja vanhemmalle rikoskonstaapelille D:lle huomautuksen vastaisen varalle heidän lainvastaisesta menettelystään ensimmäistä rikosilmoitusasiaa käsitellessään.

Kiinnitän lisäksi poliisilaitoksen huomiota esitutkintojen joutuisuuden seurantaan.

Apulaisoikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Tom Smeds

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
